

IVAR IKS
Postboks 8134 Postterminalen
4069 STAVANGER

Vår dato: 28.02.2025
Vår ref.: 202117394-34 Oppgis ved henvendelse
Deres ref.:

Godkjenning av detaljplan for miljø og landskap – Ny råvannsforsyning Birkelandsvatnet - Bjerkreim kommune i Rogaland

Vi viser til deres søknad om godkjenning av detaljplan for miljø og landskap for etablering av ny råvannsforsyning i Birkelandsvatnet.

Vedtak

NVE godkjenner fremlagte detaljplan for miljø og landskap av 3.2.2023 for bygging av ny råvannsforsyning i Birkelandsvatn i Bjerkreimsvassdraget, Bjerkreim kommune.

Godkjenningen av detaljplan for miljø og landskap gis på følgende vilkår:

- Dere skal orientere oss om dato for oppstart av anleggsarbeidet senest 7 dager før planlagt start. Vi skal også orienteres ved viktige eller kritiske faser i anleggsarbeidet
- Det skal utarbeides et oppdatert arealbrukskart som er i tråd med dette vedtaket og vedtak fra øvrige myndigheter. Arealbrukskartet sendes NVE til kontroll i god tid før oppstart av arbeidene.
- Dersom anleggsarbeidet starter i 2026, skal det utføres feltundersøkelser for å avdekke om planområdet benyttes av sensitive arter til hekking. Dersom undersøkelsene påviser bruk av hekkelokaliteter innenfor hensynssonen, skal arbeidet følge anbefalingene gitt i rapporten “Anbefalte hensynssoner for sårbare arter av fugl”.
- Toppjord med beitemarkssopp skal flyttes i tråd med Statsforvalterens merknader til reguleringsplanen. Arbeidet skal utføres i samarbeid med faglig ekspertise. Det skal utarbeides en fagrapport som vurderer effekten av tiltaket. Rapporten sendes NVE sammen med sluttrapporten for anlegget.
- Deponi og riggområder:
 - a) Ytterkantene av deponi, mellomlager og riggområder avmerkes i terrenget før områdene tas i bruk. Deponi og mellomlager skal plasseres i sikker avstand til vassdrag.
 - b) Vekstmasser og naturstein fjernes fra arealene før områdene tas i bruk og mellomlagres avskilt fra andre masser.



- c) Det skal utarbeides en mer detaljert plan for sluttarronding av deponi B3 i samarbeid med landskapsfaglig kompetanse. I planen skal det legges større vekt på terrengtilpasning. Planen skal forelegges NVE for godkjenning i god tid før oppstart av arbeidet med arronding.
- Dersom svartlistede plantearter oppdages i anleggsområdet skal det iverksettes nødvendige tiltak for å hindre at frø eller uønskede plantemateriale spres til nye spiresteder.
 - Det utarbeides en sluttrapport innen miljø og landskap som sendes NVE innen ett år etter idriftsettelse. Rapporten skal dokumentere at anlegget er bygget i samsvar med konsesjon, godkjent detaljplan og forutsetninger/endringer som er godkjent i løpet av byggeprosessen. [Link til mal.](#)

Detaljplan for miljø og landskap må være i samsvar med vilkår og forutsetninger som fremgår av NVEs tillatelse av 29.8.2018 og Energidepartementets stadfesting av vedtaket den 19.5.2020. Byggefristen er utsatt til 19.5.2026. NVE kan kreve ytterligere detaljering for alle deler av tiltaket. Slike planer skal godkjennes av oss før arbeidet settes i gang.

Vi gjør oppmerksom på at etablering av vannvei til drikkevannsforsyning ikke er omfattet av damsikkerhetsforskriften jf. § 1-4.

Godkjenningen har hjemmel i konsesjonen datert 29.8.2018 post nr 4 og 11.

Tilsyn

NVE vil følge opp anlegget med inspeksjon.

Anlegget er både for planlegging, bygging og senere drift underlagt bestemmelser om internkontroll etter forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen (FOR 2011-10-28 nr. 1058 IK-vassdrag). Ved tilsyn på anlegget vil NVE kontrollere at internkontroll etter denne forskrift er etablert.

Vår behandling av søknaden

IVAR IKS er et interkommunalt selskap med ansvar for vann, avløp og renovasjon. Selskapet, som eies av 12 kommuner i Sør-Rogaland, søkte 2.11.2015 om konsesjon etter vannressursloven til uttak av drikkevann fra Birkelandsvatnet. NVE ga konsesjon til tiltaket 29.8.2018. Tiltaket skal sikre tilstrekkelig mengde drikkevann til Stavangerregionen frem mot 2050.

Konsesjonen gjelder et vannuttak på inntil 2,5 m³/s fra Birkelandsvatnet. Det skal iht. konsesjonen bygges ca. 2 km ny anleggsvei, ca. 4,8 km ny råvannstunell og en 0,8 km lang service- og tilkomsttunnel med portalbygg. Sprengsteinmasser fra driving av tunnelene skal deponeres lokalt.

Bjerkreim Bondelag, Gjesdal Bondelag og 37 grunneiere påklaget NVEs vedtak. NVE sendte saken til Energidepartementet (ED) for klagebehandling. NVEs vedtak ble opprettholdt i EDs avgjørelse den 19.5.2020. Post 5 i vilkårene ble imidlertid endret til følgende:

«Dersom vannuttaket i fremtiden medfører klausulering eller restriksjoner i arealbruken skal IVAR dekke eventuelle kostnader som dette påfører grunneierne.



NVE kan ved slike restriksjoner også pålegge IVAR nye tiltak for å avbøte negative virkninger ovenfor allmenne og private interesser.»

Vi viser til NVEs vedtak av 29.8.2018 og EDs klageavgjørelse av 19.5.2020 for ytterligere beskrivelser av bakgrunn for saken.

Detaljplanen

I detaljplanen er planlagte tiltak oppsummert på følgende måte:

- *«Inntak i Birkelandsvatnet på ca. 70 m dyp*
- *Inntakstunnel med lengde ca. 550 m*
- *Inntaksstasjon med tekniske installasjoner*
- *Råvannstunnel med lengde ca. 3200 m*
- *Adkomsttunnel med lengde ca. 300 m*
- *Portalbygg med areal ca. 70 m²*
- *Adkomstveg med lengde ca. 2000 m*
- *Deponering av sprengsteinsmasser fra tunnel med totalt deponivolum på ca. 171 000 m³»*

Detaljplanen viser de ulike anleggsområdene og hvilke permanente og midlertidige inngrep prosjektet vil medføre. Det er også gjort rede for avbøtende natur- og landskapsmessige tiltak som planlegges utført.

Detaljplanen som NVE har mottatt beskriver følgende grunngitte endringer i forhold til forutsetninger i NVEs konsesjonsvedtak:

Inntakspunktet er flyttet vestover i Birkelandsvatn på grunn av stor mektighet i løsmasser der inntakspunktet var planlagt i utgangspunktet. Konsesjonen forutsetter at det bygges ålegitter som monteres foran inntaket på ca. 70 meters dyp. I detaljplanen søkes det om å montere ålegitter ved inntaksstasjonen som ligger inne i fjellet. Dette for å sikre enklere vedlikehold.

Trasé for adkomstveien til tunnelpåhugg/portalbygg er endret for å ta hensyn til skredutsatt terreng, redusere landskapsinngrepet og å minimere virkningene for naturtype med høy nasjonal verdi. Disse endringene har medført at behovet for areal til permanent deponering av masser er redusert. I tillegg er det gjort funn av kulturminner i ett av deponiområdene som var planlagt etablert (B2). Dette tas derfor ikke i bruk.

Området for tunnelpåhugg og portalbygg er også flyttet til et lavere nivå nærmere Skogatjørna enn det som er beskrevet i konsesjonssøknaden. Årsaken er at opprinnelig planlagt plassering består av mye urmasser.



AREALBRUK. Illustrasjonen viser oversikt over planlagt arealbruk for vei og deponier etter anleggsfasen. Oversikten er hentet fra forelagt DML.

Samordning av detaljplan og reguleringsplan

I denne saken krever Bjerkreim kommune at IVAR utarbeider reguleringsplan for anlegg i dagen. Reglene om krav til reguleringsplan etter plan- og bygningsloven gjelder også i saker hvor NVE har gitt en konsesjon til drikkevannsuttak etter vannressursloven. Gitt at veien og massedeponiene er i strid med gjeldende regulering, kan kommunen kreve en slik plan. Kommunen kan dispensere fra plankravet, men i denne saken har kommunen signalisert at de ikke er innstilt på å gi en slik dispensasjon.

Ovennevnte skaper et behov for at detaljplanprosessen og reguleringsprosessen samkjøres. Vi forstår det slik at det er en felles enighet om at detaljplanen for miljø og landskap behandles først. Det skyldes at detaljplanen må være i samsvar med vilkår og forutsetninger i gjeldende vassdragskonsesjon. Reguleringsplanen behandles i ettertid. Reguleringsplanen må tilpasses vilkår og føringer i gjeldende konsesjon og godkjent detaljplan.

Vi gjør oppmerksom på at oppfølging av tiltakene knyttet til miljø og landskap i gjeldende konsesjon er tillagt NVEs miljøtilsyn. Det innebærer at vilkår og føringer knyttet til reguleringsplanen ikke må føre til omgjøring av konsesjonsgitt løsning eller endrede detaljplaner for miljø og landskap. NVE mener at kommunen bør unngå å sette vilkår etter plan- og bygningsloven som gjelder samme forhold som allerede er vurdert og gitt tillatelse til i en konsesjon etter sektorregelverk. NVE peker på at vi har ansvar for å følge opp og godkjenne detaljplaner, og føre tilsyn med konsesjonsgitte vassdragsanlegg.

Selv om plan- og bygningsloven og vannressursloven gjelder side om side, mener vi det er rasjonelt og gir forutsigbare prosesser for tiltakshavere dersom faglige vurderinger og fastsettelse av vilkår følges opp av sektormyndigheten og etter sektorlovgivning. Det betyr



at det er gode grunner for at faglige vurderinger gjøres i behandlingen og oppfølgingen etter sektorregelverk, i denne saken vannressursloven.

Øvrige merknader knyttet til plan- og bygningsloven er angitt mot slutten av vedtaket.

Anleggsarbeidene er planlagt å starte opp rundt årsskiftet 2025/2026.

Høringsuttalelser

Detaljplan for miljø og landskap er sendt på forenklet høring til Bjerkreim kommune, Statsforvalteren i Rogaland og Rogaland fylkeskommune. I det følgende er høringspartenes egne oppsummeringer referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelig via offentlig postjournal.

Konsesjonær har kommentert høringsuttalelsene i brev av 21.6.2023. Kommentarene fra konsesjonær er gjengitt med innrykk i påfølgende tekst.

NVE har mottatt følgende uttalelser og tilhørende kommentarer til detaljplanen:

Bjerkreim kommune ved formannskapet kom med følgende uttalelse 18.4.2023¹:

«Det er opplyst at deponi B1 og B2 vil i praksis ikke bli benyttet. Det fremstår som uklart i detaljplanen om deponi 1 er flyttet? «Arealbrukskartet» og «oversiktstegning og snitt» samsvarer ikke når det gjelder utstrekning av deponi B3. I forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan etter plan- og bygningsloven må det fremgå om området deponi B1 skal utgå eller om det skal omdisponeres. Området for deponi B2 bør ikke videreføres i reguleringsplanen.»

Konsesjonærens kommentar:

«Det stemmer at deponiet B2 utgår. B1 skal ikke benyttes slik det ble vist i konsesjonen, men blir erstattet av fylling ut i Skogatjørna for å sikre plass til riggområde og atkomst til tunnelpåhugg.»

«Areal i deponi B3 er i konsesjonen forutsatt opparbeidet til dyrket mark etter anleggsfasen. Kommunen vil stille krav om at det tas inn bestemmelser i reguleringsplanen som sikrer tilbakeføring til LNF, og hvordan denne opparbeidelsen skal gjennomføres.»

Konsesjonærens kommentar:

Kommentaren gjelder forhold knyttet til reguleringsplanen og tas til orientering.

«I denne saken er det innvilget konsesjon etter vannressursloven. Dersom detaljplanen med endringer blir vedtatt av NVE, legger kommunen til grunn at forholdet til vannressursloven er tilstrekkelig avklart. Det forutsettes da at fremtidig reguleringsplan som samsvarer med detaljplanen kan behandles uten at man på nytt må vurdere tiltaket etter vannressursloven. Dette gjelder også i forhold til § 11 om bevaring av kantvegetasjon siden utfylling i vann blir fastsatt i plan etter plan- og bygningsloven. Det fremgår av detaljplanen at planer for kantvegetasjon vil bli lagt inn i reguleringsplanen for området. Kommunen er enig i at dette bør tas inn i reguleringsplanen.»

¹ NVE ref.:202117394-30



Konsesjonærens kommentar:

«Plan for kantvegetasjon legges inn i reguleringsplanen. IVAR IKS kan ikke ta stilling til lovtolkning rundt vannressursloven.»

Ut over dette legger kommunen i sin uttale til grunn at det ved fremtidige tiltak ikke er behov for egen tillatelse etter bokstav a og b i Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Fysiske tiltak etter punkt c i forskriftens § 1 vil fortsatt kreve egen tillatelse. Kommentert av fylkeskommunen lenger nede. Konsesjonæren kommenterer dette slik: *«IVAR IKS kan ikke ta stilling til lovtolkning.»*

Flere av kommunen sine kommentarer gjelder forhold de mener bør avklares i detaljplanen og ikke i reguleringsplanen. Dette gjelder løsninger for krysning av Kyrkjebekken og Stølsåna, og krav om tildekking og revegetasjon av skråningsutslag ved Skogatjørna. Kommunen mener at høyspentlinjen må vises i reguleringsplanen som faresone med tilknyttede bestemmelser om byggeforbud. Konsesjonæren viser til kommentarer referert under Statsforvalteren sin uttalelse når det gjelder bekkekryssing, og tar resterende kommentarer til etterretning.

Om kulturminner skriver kommunen at de ikke har merknader til at kulturminner fjernes viss kulturminnemyndigheten aksepterer det. Kommunen minner om at drivstoffstasjoner og vaskeanlegg for anleggsutstyr på riggområder vil kreve vurdering etter forurensningsloven (ev. utslippstillatelse). Konsesjonæren tar disse kommentarene til etterretning.

Kommunen forutsetter dessuten at anleggsarbeidet gjennomføres i tråd med «Veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags og energianlegg». Videre at alle områder som er brukt midlertidig i forbindelse med anleggsarbeidet skal istandsettes og tilbakeføres etter at anlegget er etablert. Konsesjonæren tar forutsetningene til etterretning.

Statsforvalteren i Rogaland kom med uttalelse i brev av 11.4.2023². Siden Statsforvalteren kommenterer på en rekke temaer i detaljplanen, mener NVE det ikke er hensiktsmessig å korte ned uttalelsen.

«Statsforvalteren vurderer at søknaden har en lite tilfredsstillende behandling av kunnskapsgrunnlaget.»

Massehåndtering

Det er viktig at deponering og mellomlagring av masser ikke fører til partikkelavrenning til vassdraget. Statsforvalteren vurderer derfor at masselagringen bør trekkes lenger bort fra vassdraget. Masselagring slik som vist i figur 3 ved Stølsåna er ikke tilstrekkelig for å unngå partikkelspredning til vassdraget. Statsforvalteren legger til grunn at masser som omtales i søknaden ikke skal lagres utover anleggsperioden som er oppgitt. Områder som benyttes til masselagring skal tilbakeføres til dagens standard eller bedre.

² NVE ref.:202117394-29



Det bør utarbeides en plan i forbindelse med massehåndtering for å hindre spredning av fremmede/uønskede arter ved deponering og mellomlagring av stedeagne og tilkjørte jordmasser.»

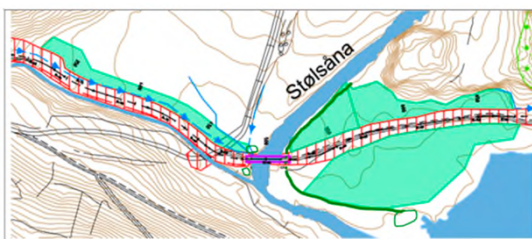
Konsesjonærens kommentar:

«Det er kun stedlige masser som mellomlagres/deponeres innenfor anleggsområde og representerer således ingen fare for spredning av fremmede arter.

Tilkjorte jordmasser skal være fri for fremmedarter. Prøver og analyser skal være gjennomført og godkjent av IVAR før transport og utlegging kan starte opp. Dette er beskrevet som avbøtende tiltak i kap. 2.2.6 i Detaljplan for miljø og landskap.

Det planlegges med flere tiltak for å begrense partikkelavrenning fra midlertidige masselagre. Disse vil bli omtalt i søknad om utslippstillatelse. Det er bl.a. beskrevet avskjærende grøfter rundt de midlertidige masselagrene som ligger nær opp til Kyrkjebekken og Stølsåna:

Fra forslag til utslippstillatelse:



Figur 9: Arealer for mellomlagring av toppjord og stein i anleggsfasen.
- grønt areal: areal avsatt for mellomlagring
- bred mørk grønn linje: trasé for avskjærende grøft rundt mellomlager
- smal mørk grønn linje (sør for deponiområdet og to mindre nord for samløpet mellom Kyrkjebekken og Stølsåna): arealer for sedimenteringsdammer

I tillegg planlegges det med siltgardiner i Birkelandsvatn og Skogatjørna. Dette er beskrevet i Detaljplan for miljø og landskap kap 2.2.8 og vil også bli omtalt i søknad om utslippstillatelse.»



Figur 6: Plassering av siltgardiner i Birkelandsvatnet under anleggsarbeidene. Den vestre strekningen vil holde tilbake eventuelle oppvirvlede partikler fra utfyllingen i Birkelandsvatnet, og partikler fra deponi B3. Den midterste strekningen vil holde tilbake eventuelle sprengsteinpartikler og naturlige partikler fra graving og utfyllingen m.m. av deponi B3. Den østlige strekningen legges ikke ut med mindre det skjer endringer i opparbeidelsen av adkomstvegen og B3. Disse ligger ellers nord for høybrekket ut mot Birkelandsvatnet.

«Beitemarksopp

*I høringsuttale av 29.02.2016 tilrådte Statsforvalteren at det burde gjennomføres en supplerende kartlegging av beitemarksopp på Birkeland. I detaljplan for miljø og landskap kommer det ikke frem om kartleggingene er utført. I 2020 ble det gjort registreringer av den sjeldne papillvokssoppen *Hygrocybe subpapillata* (VU) i tiltaksområdet. I*



«Rigg og oppstillingsområder

Maskiner som benyttes skal være utstyrt med nødvendig utstyr for absorbering av olje, drivstoff o.l. i tilfelle akutte hendelser. Utslipp til vassdraget i forbindelse med påfylling av drivstoff og fra vaske og oppstillingsområder for maskiner skal unngås. Oppstillingsområde bør derfor ligge tilstrekkelig borte fra vassdraget. På grunn av smittefare fra fremmede/skadelige organismer bør det stilles krav om at maskiner som skal brukes i eller i tilknytning til vassdrag desinfiseres grundig før bruk.»

Konsesjonærens kommentar:

«Dette vil bli ivare tatt og bli omtalt i søknad om utslippstillatelse.

Fra forslag til utslippstillatelse:

“Det stilles krav om at maskiner skal ha oljeabsorberende stoff tilgjengelig slik at utslipp ved skader og uhell kan begrenses mest mulig”. Videre står det:

“Oppstillingsplass utformes med tett plate og oppsamling av forurensning. Vann herfra føres gjennom oljeavskiller, evt. gjennom renseanlegget for tunneldrivevann”.

Det er i Detaljplan for miljø og landskap kap 2.2.6 beskrevet at maskiner skal rengjøres for jord og plantedeler før de tas i bruk på anlegget.»

«Fugl

Konsesjonssøknaden anbefaler blant annet at dersom det blir påvist hubro på hekkelokaliteten nærmest anleggsområdet må det gjøres avbøtende tiltak. Det foreligger en del kunnskap om hubro i området. Det antatt samme paret som ved tiltaksområde har i de senere årene hekket på en reirlokaltet utenfor hensynssonen til tiltaket.

Like fullt berører tiltaket en reirlokaltet i et aktivt hubroterritorium. Det vites heller ikke med sikkerhet at det aktive reiret er det samme paret som med tiltaksområde. I kombinasjon med at arbeidet starter noen år etter kartlegging bør man av hensyn til føre-var prinsippet, jf. naturmangfoldlovens § 9, ikke utføre støyende anleggsarbeid i hekketid for hubro (01. februar-31. juli) ved en slik reirlokaltet. Dersom arbeidene skal pågå i hekketid bør det utføres en kartlegging av om hubroen synger i dette området. En slik undersøkelse bør utføres senest en måned før forventet egglegging, jf. Feltinstruks for nasjonal overvåking av hubrobestanden.»

Konsesjonærens kommentar:

«Etter anbefaling i konsekvensutredningen i 2015 ble det utført en oppfølgende undersøkelse av rovfugl i 2019 med lyttebokser og befaring. Det har tidligere vært registrert hubro ved Ragsfjellet (se figur 4 under; Multiconsult DOKUMENTKODE: 10209993-RAP-RIM-01), men denne lokaliteten ble ikke påvist i 2019. Lokalbefolkning bekrefter at hubro ikke lenger benytter denne hekkelokaliteten. Hubro ble registrert på Nonsfjellet.

Multiconsult har utarbeidet en rapport med anbefalte hensynssoner for sårbare arter av fugl (DOKUMENTKODE 10202416-RIM-RAP-0001). Her er sårbar periode og anbefalt minimumavstand til hekkelokaliteten oppgitt for ulike fugler. For hubro er det anbefalt mer enn 1000 meter fra hekkelokalitet for sprengings- og bakkearbeid og



750 meter for terrengtransport. Begge disse kriteriene oppfylles ved at hekkelokalitet er på motsatt side av Birkelandsvatn i forhold til anleggsområdet.

IVAR vil utføre en lytting til våren 2024. Dersom heller ikke denne påviser hubro i anleggsområdet vil IVAR ikke avgrense anleggsperioden. Skulle imidlertid hekkelokalitet påvises innenfor hensynssone, vil arbeidet følge anbefalingene gitt i rapporten "Anbefalte hensynssoner for sårbare arter av fugl".»

«Utfylling og vei

Utfylling av masser i vassdrag bør gjennomføres i perioden 1. juli – 30. september for å unngå negativ påvirkning på laksefisk.

Det er ikke beskrevet hvilke masser som skal benyttes til utfylling langs Birkelandsvatnet eller Skogatjørna. Det er svært viktig at tiltakshaver har god kunnskap om utfyllingsmassene, slik at tiltak kan vurderes for å hindre forurensing og miljøskade. På denne bakgrunn bør NVE sette vilkår om kontroll av masser før de benyttes til utfylling. Ved kontroll av utfyllingsmasser bør volum, bergart og opprinnelse av masser dokumenteres. Det bør også settes vilkår om at det skal gjennomføres en enkel vurdering av risiko for spredning av forurensning fra massene og at det kun skal fylles ut med rene masser.

Vi gjør oppmerksom på at bergarter som grønnstein, grønnskifer, svartskifer og fyllitt kan være syredannende, og har et naturlig høyt innhold av tungmetaller som kobber, sink og nikkel. Slike bergarter bør ikke forekomme i utfyllingsmassene, men om så må de håndteres særskilt for å hindre utlekking av tungmetaller og syredannelse.»

Konsesjonærens kommentar:

«Dette saksbehandles i forbindelse med utslippstillatelsen når det gjelder Birkelandsvatn.

I Birkelandsvatn er det primært tenkt brukt morenemasser til utfylling. Denne massen tas fra område avsatt til deponi 3. Dette er omtalt i detaljplanen kap. 2.2.8.

I og langs Skogatjørna skal det fylles vesentlig mer masse. Det vil derfor være vanskelig å begrense tidsrommet fyllingen skal skje til tre måneder. Det er to grunner til at det må fylles betydelige mengder masse i Skogatjørna. Den ene er at man i størst mulig grad ønsker å unngå å grave i steinura (på grunn av rasfare). Adkomstveien er derfor lagt så lavt som mulig der den passerer Skogatjørna. Dette medfører fylling i Skogatjørna. Den andre grunnen er at man har behov for å etablere et riggområde for bergarbeidene utenfor tunellpåhugget. Dette riggområdet vil i praksis også fungere som massedeponi til erstatning for deponi B2 som utgår på grunn av kulturminner.

I Skogatjørna skal det benyttes sprengsteinsmasser fra tunellanlegget.

Det skal ikke tilføres masser fra utenfor anlegget. Det vil således kun være rene masser.

Ifølge berggrunnskartet er området ikke kartlagt til å inneholde bergartene grønnstein, grønnskifer, svartskifer og fyllitt. Området består av migmatittisk gneis. Ved etablering av eksisterende råvannsforsyning fra Stølsvatn har det ikke vært



registrert syredannende bergarter. Ved oppstart av bergarbeidene for ny råvannsforsyning vil det bli foretatt undersøkelser/analyser av berget for å avdekke eventuelle syredannende bergarter. Dersom dette mot formodning skulle vise seg å være et problem må nødvendige tiltak iverksettes.»

«I anleggsperioden vil det bli vasket ut steinpartikler, støv og eventuelle sprengstoffrester til innsjø. Det foreligger ikke opplysninger i søknaden om hvorvidt det er forurensning av bunnen i innsjøen hvor det skal fylles ut. Eventuelle miljøgifter vil kunne spres fordi det er bundet til finstoff. Høyt innhold av partikulært materiale i vannmassene og partikkelspredning som følge av tiltaket vil i seg selv kunne påvirke fisk og andre vannlevende organismer negativt. I tillegg er det potensiale for at finstoff slammer til nærliggende natur. Partikler fra sprengstein har et høyere skadepotensial for fisk enn naturlige partikler fordi de er skarpere, og har lettere for å feste seg på fiskens gjeller.

Det bør stilles som vilkår at det skal etableres en siltgardin, samt vilkår om korrekt montering og daglig inspeksjon av denne. Siltgardinen bør ikke fjernes før 10 dager etter tiltaket er avsluttet. Dersom partikkelspredningen holdes kontrollert, innenfor siltgardin, vil påvirkningen fra tiltaket begrenses. Tiltaket vil allikevel kunne medføre avrenning av oppløst nitrogen fra sprengstein, som følge av nitrogenforbindelser i sprengstoffet. Tilførsel av nitrogenforbindelser kan medføre kjemiske endringer i vannet, og kan bidra til algeoppblomstring, selv om dette i ferskvann primært skyldes fosfortilførsel.»

Konsesjonærens kommentar:

«Bunnsedimenter i Birkelandsvatn og Skogatjørna er vurdert til å ikke inneholde forurensning. Det er imidlertid ikke gjort spesifikke undersøkelser.

Utfyllingene antas å ha begrenset oppvirvling av sedimenter det er likevel bestemt å etablere siltgardin for å hindre spredning av partikler fra utfyllingene. Dette er beskrevet under avbøtende tiltak i punkt 2.2.8 i Detaljplan for miljø og landskap, og vil også bli omtalt i søknad om utslippstillatelse.

I søknad om utslippstillatelse vil beregnet tilførsel av nitrogen til Birkelandsvatn og Skogatjørna bli gjort rede for. Tilleggskonsentrasjonen forventes å bli liten og siden fosfat er den begrensende faktoren, forventes en forbigående moderat økning i nitrogen å ha svært liten eller ingen effekt. I tillegg vil nitrogenet fortynnes i de store vannmassene. Dette gjelder både i Birkelandsvatn og Skogatjørna.

For å begrense spredning av utvasket finstoff etableres det siltgardiner i både Birkelandsvatn og Skogatjørna i anleggsperioden. Dette er omtalt i kap 2.2.8 i Detaljplan for miljø og landskap.»



Figur 29: Plassering av siltgardiner under anleggsarbeidene. De to østligste lokaliseringsene har ikke sammenheng med utfyllingen i Birkelandsvatnet, men legges ut dersom avrenning fra deponiene gjør det nødvendig.



Figur 32: Plassering av siltgardiner under anleggsarbeidene

«Ut mot vassdraget bør det legges masser av avrundet naturstein, som skal dekke eventuelle sprengningsmasser for å hindre skade på fisk.»

Konsesjonærens kommentar:

«Ved Birkelandsvatn vil fyllingen bestå av morenemasser og således være avrundet. Stein fra eksisterende fylling vil bli mellomlagret og vil bli lagt tilbake i skråningen mot Birkelandsvatn for å hindre utvasking.

Ved Skogatjønna vil fyllingen være av sprengstein og det er ikke planlagt med tilkjørte masser for å dekke sprengsteinsfyllingen under vannivå. Skråningen som blir synlig i dagen planlegges tildekket med stedefgne jordmasser.»

«Spredning av plast

Sprengsteinsmasser inneholder normalt store mengder plast, blant annet tennledninger, koblingsblokker og foringsrør i plast. Plast brytes svært sakte ned, og vil isteden fragmenteres til mikroplast. Mikroplast, og plastforurensning generelt skal begrenses og bekjempes. Dette er i tråd med FNs bærekraftsmål 15, livet på land, som fremmer ivaretagelse av bærekraftig ferskvannsbaserte økosystemer på en måte som fremmer bærekraftig utvikling.

Statsforvalteren vurderer at dersom det benyttes sprengstein til utfylling, skal massene ikke inneholde skyteledninger som flyter. Det bør settes krav om effektiv oppsamling av eventuelle skyteledninger og plastdelene og logging av eventuelt avfall.

Ved observasjon av skyteledninger, plastavfall m.m. fra sprengsteinsmassene skal disse samles opp underveis, på innsiden av partikkelbarrieren. Plastavfall som blir observert på utsiden av partikkelbarrieren skal straks samles opp.

Konsesjonærens kommentar:

«Det planlegges benyttes sprøytebetong uten plastfiber og elektriske tennere i stedet for NONEL. Dette vil bli omtalt i søknad om utslippstillatelse. Ut fra dette forventes minimalt med plast både i sprengsteinsmassene og tunellvannet.»

«Vei

Eksisterende veisystem gjennom tun bør benyttes på grunn av hensyn til jordvern, og for å unngå unødige inngrep i kantvegetasjon ved ny kryssing av Kyrkjebekken. Statsforvalteren viser til tidligere høringssvar av 26.11.2020 til varsel om oppstart plan-ID 2020003 og detaljregulering av råvannstunnel Birkeland og Stølsvatnet – Bjerkreim kommune.

Det er viktig at veisystemer tilbakeføres etter at anleggsperioden er avsluttet.



I forbindelse med tilkomstvei bør det også utføres færrest mulig kryssinger over vassdrag.»

Konsesjonærens kommentar:

«Trase for vei er avklart i konsesjonen. Anleggsveien gjøres om til permanent atkomstveien for anlegget når anleggsarbeidene ferdigstilles. Bredden reduseres og vegskulder revegeteres naturlig. Veitrase er gitt i konsesjonen og medfører to kryssinger.»

«Kryssing av vassdrag

Det bør ikke utføres ny kryssing av Kyrkjebekken. Ved kryssing av vassdrag bør det generelt sett benyttes bruløsning i stedet for kulvert. Dette vil være positivt for fiskens vandring. Statsforvalteren vurderer at foreslått løsning med kryssing ved hjelp av kulverter over Stølsåna vil være lite gunstig. Dette med tanke på flomproblematikk og fiskevandring. Dersom andre løsninger enn kulvert ikke er mulig, bør antallet kulverter reduseres, og størrelsen økes. Dersom det benyttes kulvert, skal det være naturtypisk elvesubstrat i bunn, og det bør benyttes box-kulvert i stedet for rør. Ved bruk av kulvertløsning bør NVE kreve at IVAR har ansvar for eventuelt vedlikehold i forbindelse med bunnsubstrat i kulvert. Det er viktig at det ikke oppstår nye vandringshindre for fisk i ulike livsstadier på lav vannføring.

Dersom det er behov for å utvide deler av bekkeløpet skal dette gjøres i dialog med elveøkologisk kompetanse. Tiltaket bør utføres som et restaureringsprosjekt, og skal følge Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø. Eventuell erosjonssikring mot vassdraget skal ha en naturlig utforming, og bestå av ru steinsetting av naturstein i tråd med notatet Mer miljøvennlige erosjonssikringstiltak. Erosjonssikringen skal ikke fremstå som en glatt og rett plastring.

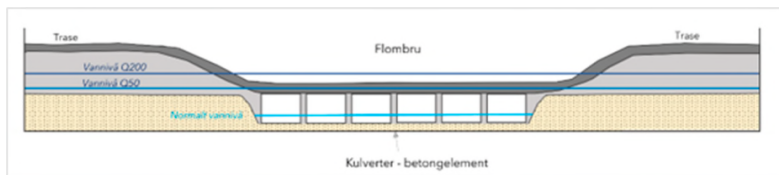
Bekkesystemer ved deponi bør ikke berøres. Det er viktig å forhindre partikkelavrenning til disse bekkene. Ved kryssing av vassdrag bør det ikke gjøres utfylling i vannveien.»

Konsesjonærens kommentar:

«Det er ikke mulig å få til anleggsveien uten ny kryssing av Kyrkjebekken.

En bruløsning ved kryssing Stølsåna er vurdert som en del av arbeidet med detaljplanen, men er ikke valgt pga. omfang på fundamentering, etablering av brokar i elveløpet, stabilitet ift. flom og lignende. Det er vurdert at en løsning med kulvertelementer vil kunne ivareta forholdet til både å ha en stabil konstruksjon i en flomsituasjon og at hensynet til fiskevandring kan ivaretas også ved bruk av kulvertelementer. IVAR vil ha driftsansvaret for adkomstveien etter idriftsettelse. Dette vil også omfatte nødvendig drift og vedlikehold av elvekryssingen.

Det er utført flomberegninger som tilsier at den valgte løsningen har kapasitet for en 50-årsflom. Løsningen har en kapasitet for en 200-årsflom med en kontrollert overtopping av brua uten å skade konstruksjonen. Prinsippet er visst i figuren under (fra R201 Flomsonekartlegging og kapasitetsvurdering for Stølsåna).



Vi anbefaler at kulvertelementene utføres slik at bunnen av elementene vil ligge 0,5 m under naturlig elvebunn og at dette fylles opp med naturlig elvegrus. Vi anbefaler også at ett eller to kulvertelementer i midten av elveløpet utføres uten bunn og utformes slik at dette vil være elveløpet som er i funksjon i en normalsituasjon (uten flom).

En detaljert utforming av elveløpet med utvidelse opp- og nedstrøms for å få tilstrekkelig kapasitet i en flomsituasjon vil bli gjort som en del av videre detaljprosjektering. Dette vil bli utført med nødvendig bistand fra elveøkologisk kompetanse. Utvidelsen vil bli utført som et restaureringsprosjekt, og vil følge Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø. Erosjonssikring mot vassdraget vil ha en naturlig utforming, og vil bestå av ru steinsetting av naturstein i tråd med notatet Mer miljøvennlige erosjonssikringstiltak. Erosjonssikringen vil ikke fremstå som en glatt og rett plastring.

Kryssingen av Kyrkjebekken utføres med en tilsvarende kulvertløsning som kryssingen av Stølsåna. Det forutsettes brukt en kulvert som ikke innsnevrer bekkeløpet og med tilstrekkelig høyde slik at kapasitet ved flom ivaretas. Bunn av kulverten utføres slik at elvebunnen blir tilsvarende elvebunnen ellers i Kyrkjebekken. Også her vil det bli utført med nødvendig bistand fra elveøkologisk kompetanse.

Vannveiene som er vist på arealbrukskartet er ikke bekker som er registrert i kartverket. Dette er vannveier som er generert i Scalgo (scalgo.com) for å illustrere at i en situasjon med mye nedbør, så vil det komme vann ovenfra som må ivaretas. For å ivareta dette er det planlagt å etablere avskjærende åpne grøfter i overgangen mellom deponiene og eksisterende terreng. Kryssingen av adkomstvegen vil bli gjort med stikkrenner.



Inntak for stikkrenne sikres med rist og åpne grøfter får naturlig revegetering, dette er omtalt i kap 2.5.5.2 i Detaljplan for miljø og landskap.»

«Kantvegetasjon



Tiltakshaver bør tilstrebe å gjøre minst mulig inngrep i kantvegetasjonen. For å redusere påvirkning bør det utarbeides en revegeteringsplan der det eventuelt er gjort inngrep under anleggsfasen.

Ved Skogatjørna skal fyllingen bekles med jordmasser. Tiltakshaver opplyser at det ikke er planlagt å plante til på denne strekningen, men at det skal legges til rette for naturlig revegetering. Statsforvalteren vurderer at tiltakshaver bør plante stedegne arter for vassdragsmiljø på fyllingen for å unngå spredning av fremmede/uønskede arter.»

Konsesjonærens kommentar:

«Bevaring av kantvegetasjon langs Kyrkjebekken er beskrevet i kap 2.2.9 i Detaljplan for miljø og landskap. Det er beskrevet en 2 meters sone som ikke skal berøres av anlegget. Sonen skal gjerdes inne for å sikre dette.

Langs Skogatjørna er planlagt med at synlig skråningsutslag skal tildekkes med stedegne jordmasser. Det er ikke planlagt med planting, men med naturlig revegetering i henhold til konsesjonen.»

«Vanninntak

Statsforvalteren ser det som positivt at tiltakshaver planlegger gjennomføring av sprengningsarbeider utenom gyteperioden for laksefisk. Statsforvalteren vurderer at det er viktig at sprengningsarbeider i forbindelse med etablering av inntakstunnel på bunnen av Birkelandsvatnet gjennomføres innenfor perioden 1. juli – 30. september av hensyn til laksefisk.

Partikkelbarriere

For å unngå spredning av oppvirkvlede sedimenter bør det vurderes å sette vilkår om etablering av partikkelbarriere, som for eksempel siltgardin eller boblegardin. Det vil være viktig at partikkelbarrierer plasseres i egnet avstand fra sprengningsområdet slik at den ikke blir forstyrret av trykkbølger. Et alternativ kan være å etablere en siltgardin, men at det i tillegg benyttes en boblegardin innenfor den fysiske barrieren når det pågår sprengningsarbeider. Det er usikkert om en boblegardin alene i tilstrekkelig grad vil holde partikler fra arbeidene tilbake. Dersom finstoff spres utenfor partikkelbarrieren, bør NVE sette som vilkår at arbeidene skal stanses slik at flere tiltak iverksettes ettersom dette kan medføre nedslamming av bunnområder og vegetasjon, samt spredning av eventuelle miljøgifter.

Det bør utføres kontroll og eventuell oppsamling for å unngå spredning av skyteledninger i vassdraget på samme måte som ved utfyllingene.

Overvåking av vannkvalitet

Det bør vurderes å settes vilkår om overvåking av turbiditet. Drikkevannskvalitet bør overvåkes dersom det skal gjøres uttak av råvann før arbeidene er avsluttet. Det bør også settes vilkår om at arbeidene skal stanses, årsaksforholdene avklares og nødvendige avbøtende tiltak gjennomføres dersom grenseverdier overskrides utover en periode på 30 minutter. Når det gjelder målestasjoner for turbiditet bør disse etableres i egnet avstand fra aktiviteter som medfører oppvirkvling av finstoff.

Fisk



Det er viktig at det monteres ålegitter med tilstrekkelig lysåpning for å unngå at fisk går inn i vanninntaket. Tiltakshaver må utarbeide plan for vedlikehold av ålegitter slik at dette ikke tetter seg til. Bruk og effekt av ålegitter må kunne dokumenteres ved inspeksjon. Det er ikke vist til erfaring fra andre steder at ål som eventuelt skulle komme seg inn i vanninntaket klarer å snu og svømme ut igjen i søknaden. Å snu og svømme mot strømmen er ikke nødvendigvis en naturlig del av fasen ålen er i, da det er snakk om en katadrom fisk som fort kan søke med strømmen.

For å unngå stranding av fisk vurderer Statsforvalteren at nedtapping må skje langsomt.»

Konsesjonærens kommentar:

«Etablering av vanninntaket medfører kun en salve på 70 m dyp.

Spredning av partikler vil bli lokalt på dypt vann og det anses ikke som nødvendig med partikkelbarrierer. Det skal ikke gjøres uttak av råvann før etter anleggsarbeidens slutt og overvåking i forhold til drikkevannskvalitet er derfor ikke vurdert som nødvendig.

Inntaket vil være på 70 m dyp og med valgt teknisk løsning er det ikke mulig å etablere ålegitter på sjøbunnen. Ålegitteret er derfor plassert inne i inntaksstasjonen. Dette gir også god mulighet for inspeksjon og vedlikehold hvilket ellers ville vært svært vanskelig. Vannhastigheten i inntakstunellen (før ålegitteret) vil i en normal forsyningssituasjon kun være 0,08 m/s. I en dimensjonerende situasjon vil hastigheten kunne komme opp i 0,14 m/s. Dette vil ikke være til hinder for at fisk kan svømme ut. Det planlegges ikke med nedtapping av Birkelandsvatn.»

Rogaland fylkeskommune ved seksjon for kulturarv skriver følgende i brev av 18.4.2023³:

Rogaland fylkeskommune har gjennomført arkeologiske registreringer innenfor det aktuelle området i to omganger; først i forbindelse med høring av konsesjonssøknaden i 2016, og så i forbindelse med reguleringsplan for Birkeland og Stølsvatnet. Resultatet fra registreringene ga ny og spennende kunnskap om forhistorisk bosetning og utnyttelse av utmarka i form av støls/gårdsanlegg (id 220444) datert til jernalder/vikingtid, kullgroper (id 220448 og 280421) datert vikingtid, i tillegg til åkerrein (id 220472) datert til romersk jernalder.

Fylkeskommunen ser positivt på at deponi B2, som er i konflikt med det automatisk freda støls/gårdsanlegget, ikke blir tatt i bruk, og at kulturminnet dermed blir bevart for ettertiden. Videre viser fylkeskommunen til at IVAR har opplyser at støls/gårdsanlegget og åkerreinen skal gjerdes inn i anleggsfasen. De ser positivt på dette, men mener dette ikke ivaretar kulturminnene i godt nok. For å unngå utilsiktede skader mener de inngjerding må gjøres i samråd med kulturminnemyndigheten.

Fylkeskommunen har videre merknader til IVARs avbøtende tiltak for å ivareta de to automatisk fredede kullgroperne som berøres av etablering av deponi B3. I detaljplanen har IVAR lag topp til å dekke kullgroperne med duk og fylle over kulturminnene.

³ NVE ref.:202117394-28



Fylkeskommunen opplyser at dette er i strid med kulturminneloven, og at for å gjennomføre dette må det foreligge egen tillatelse fra kulturminnemyndigheten.

Konsesjonærens kommentar:

«Kontrakt med entreprenør vil inneholde informasjon om freda kulturminner og krav til inngjerding. Vi kan også legge inn at inngjerdingen skal gjøres i samråd med kulturminnemyndighetene.»

Avslutningsvis skriver fylkeskommunen at tiltakene også må følges opp på arealbrukskartet ved at det føres på dialogboks som informerer om hvilke kulturminner som er registrert i anleggsområdet og hvilke avbøtende tiltak som skal gjennomføres.

Konsesjonærens kommentar:

«IVAR vil søke dispensasjon fra kulturminneloven i forbindelse med reguleringsplanen. De krav og vilkår som blir satt i dispensasjonen vil bli fulgt opp. Dersom ønskelig kan også Detaljplan for miljø og landskap oppdateres når dispensasjonen foreligger.»

Rogaland fylkeskommune ved plan-, miljø og samfunnsavdelingen skriver følgende i brev av 19.4.2023⁴:

«Vi har nå fått gjennomgått saken, og har ingen vesentlige merknader til planen slik den foreligger. I og med at det er gitt konsesjon for tiltaket, er det ikke nødvendig å behandle saken i forhold til forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, jf. Lakse- og innlandsfiskeovens § 7. Når det gjelder forholdet til friluftslivsinteresser, så gjør vi oppmerksom på at Bjerkreim kommune ikke har foretatt noen systematisk kartlegging av viktige friluftsområder i kommunen. Vi anbefaler derfor at det i det videre arbeidet i samråd med kommunen vurderes om det er behov for særskilte tiltak for å hensynte eventuelle friluftslivsinteresser i området.»

Konsesjonærens kommentar:

«Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen har ingen vesentlige merknader til planen.»

NVEs vurdering

NVE mener detaljplanen for miljø og landskap i utgangspunktet er en god plan. Detaljplanen er gjennomarbeidet med gode beskrivelser, skisser og kart som viser planlagte arbeider. Planen gir imidlertid ingen uttømmende oversikt over de miljøhensyn som må tas ved bygging av anlegget. NVE presiserer at byggherre, entreprenør, underleverandør og ansatte skal forholde seg til norske lover og forskrifter.

NVE befarte planområdet 9.11.2021 sammen med konsesjonær, Bjerkreim kommune og konsulent. Prosjektet var godt detaljert allerede under befaringen. Prosjektet er videreutviklet i detaljplanen og i etterkant av at saken var på forenklet høring.

Vurderinger av høringsinnspill

⁴ NVE ref.:202117394-31



Høringsuttalelsene har vært forelagt konsesjonær for kommentar. Konsesjonær har imøtekommet flere av uttalelsene og de blir derfor ikke kommentert i detalj i dette vedtaket. I det følgende kommenterer og vurderer vi høringsinnspillene i geografisk og tematisk rekkefølge.

Adkomstveien

I merknadene til konsesjonsvilkårene post 4 er det bl.a. angitt følgende: *«Midlertidige og permanente vegar skal byggast i tråd med det som er oppgitt i søknaden, men kan justerast i samband med detaljplan. Anleggsvegar skal tilpassast og etablerast med minst mogleg inngrep i kulturlandskapet.»*

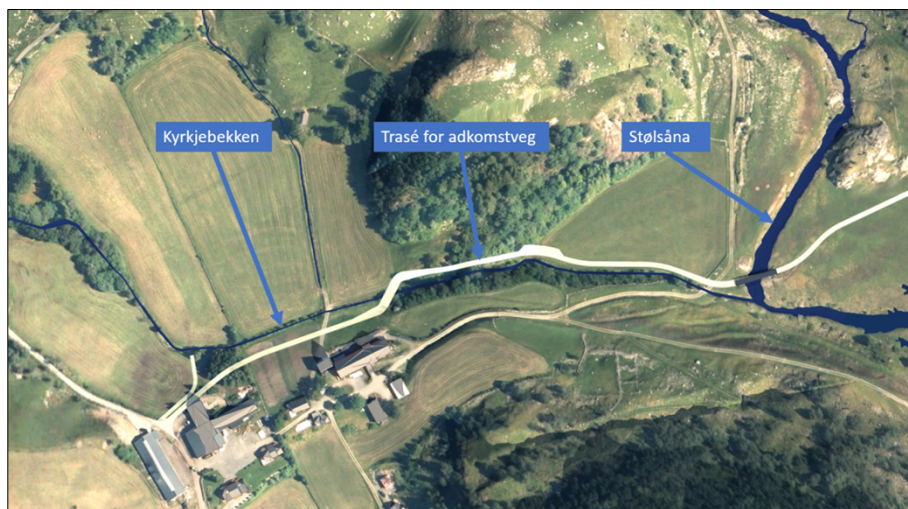
Statsforvalteren skriver i deres uttalelse at eksisterende veisystem gjennom tun, i starten av traseen, bør benyttes av hensyn til jordvern og unødig inngrep i kantvegetasjon ved kryssing av Kyrkjebekken.

NVE vil innledningsvis påpeke at valg av trase for første del av veien ble avgjort i forbindelse med konsesjonsprosessen. Av hensyn til bebyggelsen, og pga. bratt terreng, ble veien lagt på nordsiden av driftsbygningene fremfor å krysse tunet. Ved behandling av detaljplan for miljø og landskap er det ifølge merknadene til vilkårene rom for justeringer av veitrase. Omlegging av veien slik Statsforvalteren foreslår, ligger ikke innenfor handlingsrommet etter NVEs vurdering. Det skyldes at man har tatt stilling til nettopp dette trasevalget i konsesjonen. Mindre justeringer av nevnte trase, samt hvor og hvordan Kyrkjebekken skal krysses, har vært diskutert i forbindelse med kvalitetssikring av detaljplanene. NVE mener konsesjonær har funnet en god veglinje og en skånsom kryssing av Kyrkjebekken. Det er lagt vekt på at bekken med kantsoner berøres i minst mulig grad og at forholdene for vandreende fisk opprettholdes. Kulturminner i planområdet og kantsonen langs Kyrkjebekken skal sikres med gjerder i anleggsfasen. NVE legger til grunn at aktuelle områder gjerdes inn før arbeidet starter.

I merknadene til vilkårene post 4 i NVEs bakgrunnsnotat er det forutsatt at *«anleggsvegar skal tilpassast og etablerast med minst mogleg inngrep i kulturlandskapet»*. Dette innebærer at veien i størst mulig grad skal følge terrenget. Detaljplanen inneholder gode beskrivelser, illustrasjoner og kart som viser en godt tilpasset vei i landskapet. Første del av veien skal asfalteres, mens resterende strekning gruses. Hele strekningen dimensjoneres iht. «veiklasse 3». Ingen av høringsuttalelsene har kommentert spesielt på utformingen av veien. I vurderingen av tiltaket forutsetter NVE at veien ikke legges høyere i terrenget enn absolutt nødvendig. Veien skal ikke fungere som et deponi for overskuddsmasser. Videre skal veiskulder, inkludert skjæringer og fyllinger langs veien, jordkles i tråd med detaljplanen. Plassering og utforming av veien følges opp under kommende inspeksjoner.

Kryssing av Kyrkjebekken og Stølsåna

Bjerkreim kommune uttaler at løsninger for kryssing av Kyrkjebekken og Stølsåna bør avklares i detaljplan. NVE støtter uttalelsen fra Bjerkreim kommune. Løsning for kryssing av vassdrag omfattes av detaljplan for miljø og landskap.



VEI OG BEKKEKRYSSING. Figuren viser første del av adkomstveien og krysningspunkt ved Kyrkjebekken og Stølsåna. Figuren er hentet fra forelagt DML.

Statsforvalteren uttaler at det ikke bør etableres nytt krysningspunkt over Kyrkjebekken. Videre at utbygger bør benytte bruløsning fremfor kulvert. Foreslått kryssning over Stølsåna vurderes som lite gunstig av hensyn til flomproblematikk og fiskevandring. Ved ev. bruk av kulvert, forutsetter Statsforvalteren at man benytter naturtypisk elvesubstrat i bunnen og at IVAR får ansvar for vedlikehold av bunnsubstratet i kulvertene.

IVAR skriver i deres kommentarer at omsøkt kryssning av Kyrkjebekken er helt nødvendig for å bygge anleggsveien. Pga. anleggstekniske utfordringer ønsker konsesjonær at bruløsningen utføres med kulvert fremfor bruløsning. Ifølge IVAR vil fiskevandringen ivaretas med foreslåtte løsninger i både Kyrkjebekken og Stølsåna. NVE forstår det slik at IVAR benytter box-kulverter der elementene legges 0,5 meter under naturlig elvebunn. Et eller to kulvertelementer bygges uten bunn. Arbeidet utføres med nødvendig bistand fra elveøkologisk kompetanse.

NVE mener foreslåtte løsninger er innenfor rammen av konsesjonen og helt nødvendige for prosjektet. Løsningen for å krysse nevnte bekker er godt beskrevet og illustrert i detaljplan og kommentarer til uttalelsene. Videre er funksjonsmål beskrevet. I vurderingen av løsningen legger NVE til grunn at elvekryssningene opprettholder vassdragets verdi for fisk og bunndyr. Vi forutsetter at løsningene ivaretar fiskens mulighet til å passere berørt elvestrekning på samme måte som i dag. Med bygging av vei og kulvert får IVAR ansvar for vedlikehold av elvestrekningen som berøres så lenge anlegget er i drift. Vei og kulvert anses som hjelpeanlegg, og IVAR plikter å følge opp funksjonaliteten i anlegg og driftsfasen iht. til internkontrollforskriften for vassdragsanlegg. NVE vil følge opp at arbeidet utføres iht. godkjente planer etter vannressursloven i anleggs- og driftsfasen.

Utfylling i Birkelandsvatnet og Skogatjørna

Statsforvalteren understreker viktigheten av at tiltakshaver har god kunnskap om utfyllingsmassene som skal benyttes i Birkelandsvatnet og Skogatjørna. Det anbefales at NVE setter vilkår om kontroll av masser før de benyttes til utfylling. IVAR skriver i deres kommentar at det skal benyttes morenemasser fra deponi B3 i utfyllingen i



Birkelandsvatnet. I Skogatjørna skal det benyttes sprengsteinmasser fra tunellanlegget. NVE viser til kommentar fra IVAR og mener hensynet til forurensning blir håndtert ved behandling av søknad om utslippstillatelse. NVE har ikke myndighet til å sette vilkår etter forurensningsloven.

Statsforvalteren anbefaler at utfylling av masser i vassdraget bør gjennomføres i perioden 1. juli – 30. september for å unngå negativ påvirkning på laksefisk. IVAR skriver i deres kommentarer at utfyllingen i og langs Skogatjørna skal tilføres mye masse. Det blir derfor vanskelig å begrense tidsrommet for fylling til tre måneder. NVE støtter kommentaren fra IVAR og mener det ikke er hensiktsmessig å avgrense tidsperioden for utfylling langs Skogatjørna. Vi legger vekt på at Skogatjørna ikke er direkte tilknyttet hovedvassdraget og vandrende laksefisk. Videre vil foreslått tidsavgrensning komplisere anleggsgjennomføringen og potensielt føre til at utfyllingene får en uheldig utforming.

IVAR har ikke kommentert anbefalt tidsavgrensning for utfylling i Birkelandsvatnet. I vurderingen av foreslått tiltak legger NVE særlig vekt på at Birkelandsvatnet er omfattet av bestemmelsene for nasjonale laksevassdrag. Vi registrerer samtidig at konsesjonær skal benytte siltgardin under arbeidet. En velfungerende siltgardin skal stoppe spredning av finmasser fra anleggsarbeidet til andre deler av vassdraget. Videre vil arbeidet med utfylling i Birkelandsvatn pågå i et område NVE antar har begrenset verdi for vandrende laksefisk. Ved å sammenligne omsøkt utfylling og tilhørende tiltak med hva NVE behandler i andre tilsvarende vassdrag, mener vi det er urimelig å avgrense anleggsarbeidet som foreslått fra Statsforvalteren. Vi forutsetter i stedet at arbeidet skal utføres særlig skånsomt og at finstoffer fra anleggsarbeidet ikke skal spres til andre deler av Birkelandsvatnet.

Statsforvalteren anbefaler at det legges avrundet naturstein i utfyllingene ut mot vassdraget. IVAR skriver i deres kommentar at eksisterende fylling ved Birkelandsvatnet skal mellomlagres og legges tilbake i skråningen mot Birkelandsvatnet for å hindre utvasking. For å sikre et godt estetisk uttrykk, mener NVE det er viktig at deler av eksisterende fylling håndteres på en varsom måte ved både flytting og mellomlagring. Fyllingen må også mellomlagres avskilt fra andre masser. Av estetiske hensyn skal konsesjonær være særlig varsom med steiner som skal benyttes til istandsetting av utfyllingen over vann.



VEI LANGS BIRKELANDSVATNET. Illustrasjonen viser planlagt utfylling med vei i Birkelandsvatnet. Stabbestein med øyebolt og langsgående kjetting benyttes i ytterkant av veien. Illustrasjonen er hentet fra forelagt DML.



Ifølge Bjerkreim kommune bør krav om tildekking og revegetering av skråningsutslag ved Skogatjørna sikres gjennom bestemmelse i reguleringsplan, med mindre dette er vilkår i konsesjonen. NVE vil påpeke at krav om istandsetting av inngrepsområder, og videre oppfølging i anleggs- og driftsfasen, er omfattet av konsesjonen, detaljplan for miljø og landskap og dette vedtaket. Ved Skogatjørna er det ifølge IVAR planlagt å dekke den synlige delen av sprengsteinsfyllingen med stedegne jordmasser fra deponi B3. NVE forstår det slik at det ikke er hensiktsmessig å kjøre til naturstein for å dekke fyllingen under vann. IVAR skriver følgende i e-post av 23.1.2025:

«Vi har gjort et grovt overslag, basert på at fyllingen dekkes med ett 30 cm lag med stein i størrelsesorden 20 – 200 mm. Grovt overslag: 1200 m³, ca 2500 tonn, ca 100 lastebillass, kostnad er usikker, men antas til +/- 2 mill kr. Vi har ikke helt oversikt over hvor slik masse kan fås fra og dermed foreløpig ikke oversikt over transportavstander.»

Skogatjørna er forholdsvis lite og ikke løftet frem som spesielt verdifullt under konsesjonsbehandlingen. På bakgrunn av dette mener NVE det ikke er hensiktsmessig å pålegge tildekking av sprengsteinfyllingen under vann.

NVE vurderer konsesjonærens plan for naturlig revegetering til å være i tråd med anbefalte metoder for istandsetting. Av estetiske hensyn bør konsesjonær vurdere å «plante naturstein» for å bryte rette linjer og skape noe variasjon i utfyllingen. NVE vil følge opp håndteringen av massene ved kommende inspeksjoner.



VEI LANGS SKOGATJØRNA. Illustrasjonen viser planlagt utfylling med vei langs Skogatjørna. Løsningen skal gi minst mulig inngrep i steinura og avstand til det rasfarlige området ovenfor adkomstveien. NVE mener konsesjonær skal vurdere å «plante naturstein» i fyllingen ut mot Skogatjørna. Illustrasjonen er hentet fra forelagt DML.

Deponier, mellomlager og beitemarkssopp

I merknadene til vilkårene post 4 er det angitt at deponiene skal plasseres som omsøkt, men endelig plassering av masser skal avklares i detaljplan. Videre skal landskapstilpasning av deponerte masser og revegetering av området inngå i detaljplanene. Deponi B3 er definert som hoveddeponi og skal iht. vassdragskonsesjonen opparbeides til dyrket mark. Deponi B1 skal tilbakeføres til utmark.



Forelagt detaljplan viser at etablering av tunnel vil gi totalt ca. 171 000 m³ sprengsteinmasse. 20 000 m³ sprengsteinmasse skal benyttes til bygging av adkomstveien. Deponi B3 dekker ca. 39 dekar. Her skal konsesjonær deponere ca. 132 000 m³ tunnelmasse. I tillegg skal konsesjonær tilføre ca. 20 000 m³ matjord. Deponi B1 tar i bruk ca. 24 dekar. Her deponeres i underkant av 20 000 m³ masser.



HOVEDDEPONI. Deponi B3 skal fungere som hoveddeponi i prosjektet. Ved istandsetting skal deponiet tilføres matjord. Illustrasjonen er hentet fra forelagt DML.

NVE vurderer de permanente deponiene, og veien langs Skogatjørna, som de største inngrepene i landskapet. I NVEs bakgrunnsnotat er hoveddeponiet vurdert til å gi middels negativ konsekvens for landskapet. Deponiet skal iht. konsesjonen arronderes til jordbruksareal med matjordtykkelse på 0,5 m. Tiltaket fungerer som en kompensasjon for grunneieren som blir mest berørt av prosjektet. Tegninger og snitt i detaljplanen viser et deponi der dagens terrengformasjoner «vaskes ut». Deponiet kan dermed fremstå som et fremmedelement i et ellers småkupert kulturlandskap. Berørt areal består i dag av noe dyrka mark og ellers av utmarksbeite. Det er stedvis mye naturstein i dagen. Under befaringen i 2021 opplyste konsesjonær at det ikke er ønskelig å plante stor naturstein i matjorda ved istandsetting. Bruk av naturstein ved istandsetting har i mange tilfeller god effekt på opplevelsen av landskapet. For deponi B3 støtter NVE konsesjonær og mener bruk av naturstein er uheldig for senere bruk av matjorda. Naturstein fra berørt areal kan i stedet benyttes i andre deler av planområdet.

Basert på fremlagte tegninger og snitt mener NVE det er mulig å tilpasse deponi B3 i større grad til landskapet. Tilpasninger kan etter vår vurdering gjøres uten at man reduserer kvaliteten på jordbruksarealet i vesentlig grad. Hensikten er å skape et terreng med mer variasjon og som i mindre grad bryter tilgrensende formasjoner. NVE mener det er hensiktsmessig at konsesjonær legger frem en revidert plan for sluttarrondering av deponiet, og riggområdet som inngår i deponiet, i god tid før entreprenør starter å forme



og arrondere deponiet. Vi forventer at konsesjonær benytter landskapsfaglig kompetanse ved utarbeidelse av planen. NVE setter derfor vilkår.

Bjerkreim kommune viser i deres uttalelse til forutsetningen i konsesjonen om opparbeidelse av dyrket mark på deponi B3. Kommunen skriver videre at de vil ta inn bestemmelser i reguleringsplanen som sikrer tilbakeføring til LNF, og hvordan denne opparbeidelsen skal gjennomføres. NVE er usikker på hva kommunen mener med denne delen av uttalelsen. NVE legger til grunn at kommunen forholder seg til vilkårene i konsesjonen ved behandling av reguleringsplanen. Kommunen har gjennom høring av detaljplanen mulighet til å kommentere på fremlagte planer. NVE vil påse at konsesjonær utformer og istandsetter deponiet iht. godkjente planer med tilsyn i anleggs- og driftsfasen. Vi gjør oppmerksom på at konsesjonær plikter å sikre seg varig råderett over deponiene og andre hjelpeanlegg iht. vilkårenes post 4.

I merknadene til vilkårene post 4 er det presisert at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder. I vurderingen av konsesjonsspørsmålet ble ulike alternativer for plassering av deponier vurdert. NVE vurderte deponi B3 til å gi størst negative konsekvenser for den registrerte naturtypen «naturbeitemark». I forbindelse med konsekvensutredningen ble naturmangfoldet i området kartlagt. I vurderingen av konsesjonsspørsmålet vurderer NVE at kunnskapsgrunnlaget som godt nok til å fatte vedtak. Det oppfordres til supplerende undersøkelser av beitemarkssopp for å få riktig verdisetting og avgrensning av de ulike lokalitetene.

Det er utført kartlegging av beitemarkssopp i planområdet i regi av konsesjonær i 2020 og 2023. I 2023 ble det registrert 20 arter av beitemarkssopp. Rapporten fra arbeidet vurderer artsinventaret av beitemarkssopp som uvanlig stort i det undersøkte området. Det anbefales at utbyggingen ikke berører mer areal av naturbeitemark enn høyst nødvendig. Videre blir det anbefalt at kompenserende tiltak for grunneiers drift bør lokaliseres til steder uten verdi som naturbeitemark. Forekomstene av beitemarkssopp er registrert i artskart.

NVE registrerer at etablering av deponi B3 og deler av anleggsveien vil ha negative konsekvenser for naturtypen «naturbeitemark» og for forekomster av beitemarkssopp. Deponiets plassering og plan for etablering av landbruksjord er i tråd med vilkår og føringer i konsesjonen. I en smal passasje mellom båthus/naust og brattere terreng ble det i 2020 registrert papillvokssopp (kategorisert som sårbar i norsk rødliste). Anleggsveien må plasseres i den smale passasjen. Statsforvalteren skriver i deres uttalelse til DML at veien bør unngå området registrert med papillvokssopp. NVE ser ingen muligheter for å justere veitraseen slik at forekomsten av papilvokssopp ikke blir berørt. Vi mener videre at veiens plassering og utforming er også innenfor rammene av konsesjonen. I Statsforvalterens innsigelse til reguleringsplanen står det følgende:

«Toppjorda der det finst beitemarkssopp i dag, har soppsporar i seg og dersom denne toppjorda blir omplassert slik at ein for egna fysiske, kjemiske og biologiske tilhøve kan ein sikre at beitemarkssoppen kan etableres seg på nytt andre steder.» [...] «Vi vurderer at ein betre gjenbruk av lokal toppjord med soppsporar av beitemarkssopp vil vere i tilknytning til det området kor den er registrert i dag ved omsynsområde



H720_1. Dersom jorda vert lagt som toppjord på nord-vest under høgspent i deponi, dvs. tilgrensande eksisterande naturbeitemark, med føresegnsområde #10 og nyttast som beite, vil dette gi beitemarkssoppene ein større sjans for at klare å reetablere seg. Dette vil vere eit naudsynt avbøtande tiltak for å vege opp for dei negative konsekvensane føring av vegen gjennom område med beitemarkssopp i dag føre til.»

NVE støtter uttalelsen og mener IVAR må omplassere toppjorda slik Statsforvalteren beskriver for å redusere virkningene for naturbeitemarka og beitemarkssoppene i berørt areal. Ved omplassering av jord skal det benyttes faglig ekspertise i felt for å bistå konsesjonær og entreprenør. Videre skal arbeidet følges opp med etterundersøkelser for å dokumentere effekten av tiltakene når anleggsarbeidet er avsluttet. Rapport fra undersøkelsene skal forelegges NVE samtidig med oversendelse av sluttrapport for arbeidene (se merknader lenger ned i vedtak). På bakgrunn av dette setter NVE vilkår.

Iht. merknadene til vilkårene post 4 i NVEs bakgrunnsnotat skal konsesjonær ved flytting eller tilkjøring av masser gjøre en vurdering av massene for å hindre spredning av fremmede arter. Statsforvalteren anbefaler i deres uttalelse at konsesjonær utarbeider en plan i forbindelse med massehåndtering for å hindre spredning av fremmede/uønskede arter. Konsesjonær påpeker i deres kommentarer at det kun er stedlige masser som mellomlagres/deponeres innenfor anleggsområdet. Videre viser IVAR til detaljplanen der det er forutsatt at prøver og analyser av jordmasser som skal kjøres til, skal være godkjent av IVAR før transport og utlegging. NVE mener vilkåret knyttet fremmede arter blir ivaretatt langt på vei. Vi setter imidlertid et vilkår som skal sikre nødvendige tiltak dersom svartlistede arter blir oppdaget i anleggsområdet.

I detaljplanen er det satt av areal på nordsiden av veien langs Kyrkjebekken til midlertidig lagring av matjord fra dyrket mark. Etter kryssing av Stølsåna er det satt av areal på begge sider av veien til midlertidig masselagre for toppjord og stein som skal tilbakeføres. Både Bjerkreim kommune og Statsforvalteren forutsetter at alle områder som brukes midlertidig i anleggsarbeidet skal istandsettes og tilbakeføres når anleggsarbeidet avsluttes. Statsforvalteren forutsetter videre at permanente og midlertidige masselagre ikke må forårsake partikkelavrenning til vassdraget. Masselagret ved Stølsåna må ifølge Statsforvalteren trekkes lengre bort fra vassdraget. Ifølge konsesjonær planlegges det flere tiltak for å begrense partikkelavrenning fra midlertidige masselagre. Tiltakene skal omtales i søknaden om utslippstillatelse. Det skal bl.a. etableres avskjærende grøfter rundt masselagrene. NVE mener forelagt detaljplan og kommentarer fra konsesjonær imøtekommer merknadene fra kommunen og Statsforvalteren. NVE setter dog et funksjonsvilkår som skal sikre at IVAR plasserer masser i trygg avstand til vassdraget. Hensynet til partikkelavrenning blir etter NVEs syn ivaretatt i søknaden om utslippstillatelsen. Videre forutsetter NVE at arealer som berøres av midlertidig arealbruk blir istandsatt og revegetert i tråd med forutsetninger i konsesjon og detaljplan.

Deponi B1 og tunnelpåhugget blir liggende tett på Skogatjørna. Ifølge detaljplanen skal berørt areal tilbakeføres til utmark i avsluttende byggefase. Spesielle/karakteristiske steiner skal tas vare på og benyttes ved istandsetting av deponiet. Konsesjonær har ifølge detaljplanen benyttet arkitektfaglig kompetanse til utforming av tunnelpåhugget/portalen. Det er lagt vekt på at bygget ikke skal bli ruvende i landskapet. I



forkant av portalen blir det parkering og snuplass. NVE mener deponi B1 og tunnelpåhugget/portalen får en god tilpasning til landskapet slik det er beskrevet i detaljplan og kommentarer fra konsesjonær. Vi har ingen ytterligere merknader.



DEPONI B1 OG TUNNELPÅHUGG. Arealet utenfor parkering og tunnelpåhugg/portal skal tilbakeføres til utmark. Etter NVEs vurdering er tiltakene godt tilpasset landskapet. Illustrasjonen er hentet fra forelagt DML.

Ål

I merknadene til vilkårene post 4 i NVEs bakgrunnsnotat er angitt at inntaket skal utformes slik at det hindrer fisk i å gå inn i vannrøret. Videre skal det iht. merknadene bygges et ålegitter med en lysåpning på maksimal 0,9 cm som kan montere fremfor inntaket. Statsforvalteren har i deres uttalelse påpekt viktigheten av at det etableres et ålegitter i tråd med føringene i konsesjonen. Ifølge konsesjonær er det ikke mulig å etablere et ålegitter på 70 m dyp med den tekniske løsningen som er valgt. I stedet plasseres ålegitteret i inntaksstasjonen. Ifølge konsesjonær gjør valgt løsning det mulig med inspeksjon og vedlikehold av ålegitteret. Ifølge konsesjonær er vannhastigheten i inntakstunnelen 0,08 m/s i en normal forsyningssituasjon. I en dimensjonerende situasjon kan hastigheten komme opp i 0,14 m/s. Konsesjonær mener vannhastighetene ikke er til hinder for at fisk kan svømme ut. NVE vurderer omsøkt løsning til å være i tråd med føringene i konsesjonen. Fisk som ev. beveger seg inn i vannveien vil ikke klemmes fast på ålegitteret eller ha problemer med å vandre tilbake til Birkelandsvatnet. Skulle erfaringer i fremtiden tilsa noe annet, kan NVE kreve ombygging.

Sensitiv art

I merknadene til vilkårene post 4 er det angitt at konsesjonær skal vurdere tiltak i detaljplanen for å redusere forstyrrelser for fugl og vilt. Det vises bl.a. til at konsesjonær skal utarbeide en supplerende kartlegging av hekkelokaliteter for rovfugl. Dersom det blir påvist sensitive arter på hekkelokaliteten nærmest anleggsområdet, skal man iverksette avbøtende tiltak som foreslått i søknaden for å redusere forstyrrelser.

Statsforvalteren anbefaler i deres uttalelse at støyende anleggsarbeid holdes utenfor hekketiden for arten (1. februar-31. juli). Dersom arbeidene skal pågå i hekketiden, bør det



ifølge Statsforvalteren utføres en kartlegging av om den sensitive arten synger i området jf. feltinstruks.

Det ble utført nye undersøkelser våren 2024 i regi av IVAR. Rapporten fra undersøkelsene viser at arten ikke ble registrert på hekkelokaliteten som kan påvirkes av anleggsarbeidet. Uten registreringer ser ikke IVAR grunn til å avgrense anleggsperioden.

NVE har fått kopi av uttalelsene som er sendt Bjerkreim kommune i forbindelse med høring av reguleringsplanen for drikkevannsuttakinget. I Statsforvalterens innsigelse til reguleringsplanen står det bl.a. følgende:

«Dersom ein pause i arbeidar frå 01.02-31.07 er krevjande for tiltakshavar, vil me oppfordre til å starte arbeidande på hausten og derifrå arbeide kontinuerleg i området. Slik reduserer ein sjansen for at den sensitive arten vender att til dette området i anleggsperioden for dette tiltaket.»

NVE hadde separate møter med IVAR og med Statsforvalteren og Bjerkreim kommune i uke 3 i 2025. Forelagte planer og uttalelsen/innsigelsen fra Statsforvalteren var tema i møtene. NVE forstår IVAR slik at det ikke er mulig å starte anleggsarbeidene allerede høsten 2025 slik Statsforvalteren anbefaler i innsigelsen. Samtidig er det viktig at arbeidet starter før vassdragskonsesjonen utløper 19. mai 2026. I møtet var IVAR positive til å bestille undersøkelser vinteren/våren 2026 for å undersøke ev. bruk av hekkelokaliteten. Dersom undersøkelsene påviser at lokaliteten ikke er i bruk, vil det ikke være behov for avgrensninger av hensyn til fugl. Dersom undersøkelser påviser hekkelokalitet innenfor hensynssonen, skal *arbeidet følge anbefalingene gitt i rapporten "Anbefalte hensynssoner for sårbare arter av fugl"*. På bakgrunn av dette setter NVE vilkår.

Kulturminner

Rogaland fylkeskommune har i deres uttalelse flere merknader knyttet til registrerte kulturminner innenfor planområdet. To av kulturminnene, støls/gårdsanlegget id 220444 og åkerrein id 220472, skal ifølge detaljplanen gjerdes inn før anleggsarbeidet starter. Fylkeskommunen skriver i deres uttalelse at inngjerdingen, i form av anleggsgjerder, skal gjøres i samråd med kulturminnemyndighetene for å unngå utilsiktede skader. IVAR skriver i deres kommentar at merknaden fra fylkeskommunen kan imøtekommes.

Innenfor planområdet til deponi B3 er det registrert to kulturminner i form av kullgroper (id 220448 og 280421). Ifølge detaljplanen skal kulturminnene tildekkes med duk før de overfylles med masser. Fylkeskommunen skriver i deres uttalelse at planlagt tiltak er i strid med kulturminneloven og punktet angående tildekking må tas ut av detaljplanen. Fylkeskommunen påpeker at det må foreligge en særskilt tillatelse etter kulturminneloven § 8 før anleggsarbeidet kan starte. IVAR vil ifølge deres kommentar søke dispensasjon fra kulturminneloven i forbindelse med reguleringsplanen. Videre vil krav og vilkår som blir satt i dispensasjonen følges opp.

Rogaland fylkeskommune ga i vedtak av 31.10.2023 tillatelse til inngrep i de to overnevnte kullgropene (id 220448 og 280421). Tillatelsen har en varighet på tre år. I vedtaket settes det videre vilkår om at støls/gårdsanlegget (id 220444) og åkerrein (id 220472) skal gjerdes inn i samråd med fylkeskommunen.



NVE forstår det slik at hensynet til registrerte kulturminner vil ivaretas ved å følge opp merknadene og vedtak fra fylkeskommunen, samt kommentarene fra IVAR.

Vi viser avslutningsvis til post 7 i vassdragskonsesjonen om kulturminner som konsesjonæren må følge opp i forkant av og under anleggsperioden.

Begrunnelse for særskilte godkjenningsvilkår

NVE ser det som hensiktsmessig å be om en sluttrapport som oppsummerer arbeidet som er utført. Vi ber også om bilder og kart som viser berørt areal og dokumentasjon på at anlegget er bygd i samsvar med godkjente planer. NVE mener det er hensiktsmessig at sluttrapporten, og rapport fra nevnte etterundersøkelser knyttet til flytting av toppjord med beitemarkssopp, oversendes samlet senest ett år etter idriftsettelse. NVE kan utsette dato for oversendelse av rapport fra etterundersøkelsene dersom det er hensiktsmessig. På bakgrunn av dette setter NVE vilkår.

Vurdering av flom og skredfare

Forholdet til flom og skredfare er vurdert under NVEs konsesjonsbehandling. I NVEs bakgrunnsnotat vises det til NVEs aktsomhetskart som angir flere områder med naturfare innenfor planområdet. Under NVEs vurdering står det bl.a. følgende:

«NVE registrerer at det ikke har komme fram informasjon i KU-rapporten eller høyringsuttalar som tilseier at temaet skredfare har avgjerande betydning for konsesjonsspørsmålet. Eventuell fare for skred i anleggsfasen bør utgreiast nærare under detaljplanlegging ved ein konsesjon, slik at ein unngår anleggsaktivitet i aktsemdområda.»

Under merknadene til konsesjonsvilkårene post 4 står det følgende:

«Faren for skred i anleggsfasen skal utgreiast i detaljplanane for å unngå anleggsaktivitet i slike område.»

I detaljplanen er forholdet til rasområder og grunnforhold vurdert. Det oppgis blant annet:

«Geotekniske vurderinger av gjennomførte grunnundersøkelser viser ingen utfordringer for etablering av veg og deponier.»

Det er lagt ved kart som viser rasfare i tre definerte områder. Videre er det satt opp en punktliste med avbøtende tiltak for sikring mot ras og skred. Bl.a. er adkomstveien langs Skogatjørna planlagt lagt på fylling langs ura. Skrenten over portalbygget blir sikret med bolter og ev. nett.

For etablering av tiltak har man tatt utgangspunkt i flomnivået under stormen Synne (desember 2015) med et påslag på 0,77 meter.

NVE Atlas viser at deler av planområdet er utsatt for flom, snøskred, steinsprang og jord- og flomskred. NVE forventer at konsesjonær gjør nødvendige vurderinger for å forebygge og unngå ev. skader som følge av flom og skred. Vi har ingen ytterligere merknader til vurderingene i detaljplanen.



Vurderinger etter naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fattet beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante bestemmelser.

Statsforvalteren skriver i deres uttalelse at søknaden har en lite tilfredsstillende behandling av kunnskapsgrunnlaget. NVE vil presisere at saken har nylig vært opplyst gjennom konsesjonsbehandling og i denne prosessen har naturmangfoldloven kapittel II blitt vurdert. Vurderingene etter naturmangfoldloven som ligger til grunn for konsesjonen er tilstrekkelig konkrete, oppdaterte og dekkende for godkjenningen av detaljplanen. NVE har derfor ikke foretatt nye vurderinger av tiltaket som helhet etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 og viser til vurderingene som er gjort i konsesjonsprosessen.

I etterkant av konsesjonen er det utført nye kartlegginger av beitemarkssopp i planområdet og sensitive arter i influensområdet. Funn er registrert i offentlige databaser. Karttjenestene «Artskart» og «Naturbase» viser funn papillvokssopp (sårbar) som berøres av anleggsveien ved båthus og gulfotvokssopp (sårbar) i området som berøres av deponi B3. Det er også registrert en rekke ulike arter av beitemarkssopp (livskraftige) i planområdet som vil berøres av prosjektet. Artene er registrert innenfor naturtypen «naturbeitemark». De største naturverdiene ligger etter NVEs oppfatning i tilgrensende områder som ikke berøres av prosjektet. Vi viser også til vurderingen av sensitive arter som kan forekomme i influensområdet til prosjektet. Disse artene var kjent ved konsesjonstidspunktet og ble vurdert iht. naturmangfoldloven.

I influensområdet til ny råvannsforsyning Birkelandsvatnet finnes det laks (nær truet), ål (sterkt truet), papillvokssopp (sårbar), gulfotvokssopp (sårbar) og sensitive arter. Naturbeitemark er omtalt på følgende måte på nettsidene⁵ til Miljødirektoratet: «*Naturbeitemark er ikke en egen vurderingsenhet på Norsk rødliste for naturtyper (2018), men inngår i vurderingsenheten Semi-naturlig eng. Semi-naturlig eng er vurdert som sårbar*». Planene som foreligger vil, etter NVEs mening, ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 så fremt anlegget bygges med foresatte tiltak og disse fungerer etter hensikten.

NVE har også sett på virkningen fra tiltaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er blitt vurdert i henhold til naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke så stor at den blir avgjørende for vurderingen.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet. Førre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 får dermed ikke anvendelse.

Etter § 11 og § 12 skal tiltakshaveren dekke kostnadene og benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Planen konkretiserer de tiltakene som skal gjøres for å hindre og begrense skader på naturmangfoldet gjennom god avgrensning av anleggsområdet, skånsom fjerning og mellomlagring av vekstmasser og naturstein, etablering av naturlige

⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturtyper/naturbeitemark/>



overganger til tilgrensende terreng og ved god istandsetting av de berørte områdene. Ved bygging og drift av anlegget skal det legges stor vekt på ivaretagelse av naturmiljøet i planområdet. Kostnadene for dette dekkes av IVAR.

Vurdering av arrangement for minstevannføring, krav om skilting og merking

I gjeldende konsesjon er det forutsatt slipp av minstevannføring på 2,5 m³/s ut fra Birkelandsvatnet hele året. Det er ifølge detaljplanen etablert et målepunkt ved utløpet av Birkelandsvatnet. Her har konsesjonær kartlagt en gitt elveprofil og etablert en vannføringskurve basert på målt nivå oppstrøms profilet. Nivået måles kontinuerlig og timesverdier overføres til IVARs driftskontrollanlegg. NVE forstår det slik at data for vannføring på målepunktet blir tilgjengelig på IVARs hjemmeside.

IVAR oppgir at minstevannføringen kan sikres ved å slippe vann fra eksisterende magasin i Romsvatn via Stølsvatn og videre ned i Birkelandsvatn. I tillegg kan IVAR supplere med vann fra Storevatn.

Ifølge konsesjonen er vannuttaket ventet å øke gradvis, fra et snitt på 1,4 m³/s i dag, til et gjennomsnitt på 2,5 m³/s i 2050. Gjennomsnittlig vannuttak per uke skal ikke overstige 2,5 m³/s.

Metoden dere har beskrevet for slipp- og dokumentasjon av minstevassføring oppfyller kravene i post 1 i konsesjonen. Dette er avhengig av at dere installerer og drifter utstyret riktig.

Vi setter krav til anleggets funksjon og godkjenner prinsippene for målemetode og slippløsning, men ikke valg av utstyr eller leverandør. Derfor må dere kunne dokumentere skriftlig for oss, at dere har kalibrert og kontrollmålt utstyret.

Dersom det viser seg at godkjent arrangement for slipp og dokumentasjon av minstevannføring ikke oppfyller krav som er satt i vassdragskonsesjonen, kan vi kreve ombygging, jf. vannressursloven § 59.

Allmennheten skal kunne kontrollere at pålagt minstevannføring er oppfylt. NVE veileder 3/2020 «Slipp, måling og dokumentasjon av minstevannføring» beskriver hvordan dette kan løses. Se mal for opplysningsskilt på våre nettsider www.nve.no.

Forhold som dere må avklare før arbeidet kan starte

Plan- og bygningsloven

Dere må og sørge for at tiltaket blir gjennomført i samsvar med plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter. Dette gjelder særlig reglene i plan- og bygningsloven om tekniske krav (§ 29-5), og krav til produkt til byggverk (§ 29-7) med tilhørende deler av byggeteknisk forskrift. Disse gjelder så langt de passer for tiltaket.

Naturforekomster, landskapsområder og kulturminner

Vi minner om post 3 om konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift og post 7 om kulturminner som konsesjonæren må følge opp i forkant av og under anleggsperioden.

Privatrettslige rettigheter



Vi gjør oppmerksom på at konsesjonæren må sørge for å skaffe seg nødvendige privatrettslige rettigheter før anleggsarbeidene starter.

Nødvendige tillatelser etter annet lovverk

Før anleggsarbeidet starter må konsesjonæren innhente nødvendige tillatelser etter annet lovverk.

Det skal sendes inn dokumentasjon til Bjerkreim kommune når anlegget er ferdig bygd

Når anlegget er ferdig bygd, skal dere sende kartdata i egnet format med alle fysiske anlegg til Bjerkreim kommune, slik at kartdata kan gjøres tilgjengelige på en enkel måte, jf. byggesaksforskriften § 4-3 fjerde ledd.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side.

Med hilsen

Kristian Markegård
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

IVAR IKS

Kopimottakerliste:

ROGALAND FYLKESKOMMUNE

STATSFORVALTAREN I ROGALAND

Bjerkreim kommune

IVAR IKS - Odd Hummervoll

EKG - Seksjon for grunnvann- og vassdragskonsesjoner - Bård Andreas Selstad Ottesen



Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.